

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 14:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af kollektiv straf.

Af Pia Kjærsgaard (DF) m.fl.
(Fremsat 3/10 96).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Jeg skal gøre det kort. Jeg forstår forslaget om kollektiv straf sådan, at der skal kunne idømmes straf, uden at de almindelige betingelser om subjektiv skyld er opfyldt.

Et sådant forslag kan jeg ikke støtte. I et svar til Folketinget i oktober 1994 har jeg givet udtryk for, at en sådan ændring af dansk ret vil være betænkelig.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at der har været nedsat en arbejdsgruppe under anklagemyndigheden, der har overvejet spørgsmål i relation til rockerkriminalitet. Arbejdsgruppen, der havde statsadvokat Merlung som formand, kunne ikke støtse en ændring af de danske medvirkensregler.

Det er også Rigsadvokatens opfattelse, at dansk rets medvirkensbegreb og den måde, som det anvendes på i praksis, er tilstrækkelig til en effektiv retshåndhævelse, også for så vidt angår bekæmpelse af bandekriminalitet.

Endelig vil jeg til sidst udrydde en misforståelse, som synes at præge beslutningsforslaget. Hvis f.eks. to personer har aftalt at dræbe en tredje, bliver de efter gældende ret begge straffet, selv om det ikke kan bevises, hvem af de to der affyrede det dræbende skud.

Forslaget om kollektiv straf vil derimod medføre, at man kunne straffe en person for f.eks. ulovlig våbenbesiddelse, selv om denne person slet ikke havde kendskab til, at der fandtes våben på det sted, hvor han opholdt sig. Det er afgørende, at vi i dansk ret fastholder det almindelige krav om subjektiv skyld.

Dorte Bennedsen (S):

Jeg kan gøre det om muligt endnu kortere end justitsministeren.

I dansk retspleje har vi nogle principper, der er helt grundlæggende for, at vi kan kalde os et retssamfund. Et af dem er, at mennesker ikke

kan straffes for andres forseelser eller lovovertrædelser. Med et fint udtryk hedder det så, at der skal være tale om subjektiv skyld.

Vi har også noteret os, at den arbejdsgruppe, som statsadvokat Merlung var formand for, ikke har villet støtte et forslag om at ændre regelsættet.

Vi er enige i, at man ikke ved tavshed skal kunne unddrage sig straf for en given forbrydelse, fordi det ikke kan bevises eller sandsynliggøres, hvem der konkret har gjort sig skyld i overtrædelser. Men netop i de situationer har vi regelsættet om medvirken, og mig bekendt er det også set i international sammenhæng et ganske restriktivt regelsæt, vi har, og det er da også efter Rigsadvokatens vurdering et tilstrækkeligt effektivt middel, også i de situationer.

Vi kan ikke støtte det foreliggende forslag.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Udtrykket kollektiv straf har været anvendt en del i pressen i den senere tid, dels af politikere og dels af journalister.

Jeg tror i meget høj grad, at dette udtryk og ønsket om kollektiv straf bygger på ukendskab til gældende ret. Det er jo sådan, men jeg vil godt skære det lidt mere ud i pap, at straffelovens § 23 beskriver, hvilken personkreds der kan idømmes en straf for en begået forbrydelse. Og det er en meget vidtgående personkreds, der kan dømmes. Men det kræver naturligvis, at anklagemyndigheden kan løfte bevisbyrden.

Det kan ofte være vanskeligt, og det er præcis en af grundene til, at vi har fremsat et beslutningsforslag om forbedrede efterforskningsmuligheder.

Men lad mig nævne et eksempel: Fire mand bliver enige om et bræk i et hus; de tre holder vagt, og den fjerde bryder ind. De vil blive dømt alle sammen, hvis anklagemyndigheden kan bevise, at der var en fælles aftale om tyveri, om indbrud. Men hvis der så sker det inde i huset, at tyven trækker en pistol, som de andre ikke anede han havde med, og skyder husejeren, så er det drab, og enhver vil kunne forstå, at det kan de tre vagtmænd ikke blive dømt for.

Kan anklagemyndigheden bevise – hvad der kan være meget vanskeligt – at der er en fælles hensigt til drab, kan alle også dømmes i dag, og det kommer som regel bag på de fleste.

Så det er altså forbedrede efterforskningsmuligheder, der er brug for. For så vidt kunne hele Blekingegadebanden være blevet straffet for forsætligt drab, hvis anklagemyndigheden hav-

de kunnet bevise, at der var tale om forsægtigt drab, hvis anklagemyndigheden havde kunnet bevise, at der var en fælles aftale om, at der skulle begås drab, hvis der kom en politivogn på tværs.

Men det, man overser, er, at mange af disse frifindelser skyldes bevisvivl, og det er i hvert fald helt afgørende, at det stadig væk er anklagemyndigheden, der har bevisbyrden.

Jeg kan også henvise til, at jeg netop på grund af denne diskussion, inden dette forslag blev fremsat, gennem Retsudvalget for nogen tid siden rekvirerede en dom fra Vejle Ret, som netop beskriver, hvordan nogle unge mennesker, der efter fælles aftale afstraffer en person, alle sammen kan straffes for vold, selv om de ikke alle sammen har været meddelagtige i de enkelte elementer i anklageskriftet.

Men vi har måske her en kærkommen lejlighed til at bede justitsministeren om over en lidt bredere bank i folkeoplysningens hellige navn ved hjælp af nogle domme at redegøre for, hvordan det fungerer. Det tror jeg vil overraske de fleste.

Men jeg er selvfølgelig også lidt optaget af at få at vide, hvordan man egentlig gør i udlandet, om der er en måde at komme om ved det problem på, at man kan slippe for straf, fordi man ikke vil udtale sig.

Men udgangspunktet må være, at det er anklagemyndigheden, der skal kunne bevise den fælles hensigt.

Bendt Bendtsen (KF):

Jeg vil starte med at sige, at fra konservativ side kan vi ikke støtte forslaget om kollektivt strafansvar, når det drejer sig om våbenloven.

Dog har vi fra konservativ side sympati for et forslag om kollektivt strafansvar, når der er tale om meget grove sager såsom mord, sædelighedssager og grove narkoforbrydelser.

Skal man anvende en regel om kollektivt strafansvar, må der altså være tale om vægtige sager, og det er ikke beskrevet i forslaget. Men til benefice for alle de jurister, der befinder sig i Retsudvalget, vil jeg da sige, at jeg er bekendt med straffelovens § 23 om medvirken.

Skal der være tale om kollektivt strafansvar, skal bestemmelsen afgrænses meget nøje, og det skal dreje sig om meget alvorlige sager.

Vi er altså positive over for et forslag, der peger i den retning, mens mindre sager set fra vores side ikke skal kunne komme i betragtning

ved indførelse af sådanne regler om kollektiv straf.

Vi har lige hørt et lille foredrag fra Venstres ordfører, og alle husker sagen om Blekingegadebanden, som set med konservative øjne krænkede retsbevidstheden.

I sagen om Blekingegadebanden havde vi et tydeligt eksempel på, at en gruppe kriminelle kunne identificeres som værende til stede i en bil, hvorfra en person forøvede et af de mest beskidte drab i dansk retshistorie.

Her kunne man have haft en diskussion om anvendelse af en sådan regel, og dér mener vi fra konservativ side at man burde have kunnet dømme de tilstedeværende ud fra en regel om kollektivt strafansvar.

Hvis nogle kriminelle bestemmer sig for at tie stille, således som de gjorde i det tilfælde, og politiet ikke kan føre bevis for, at de har medvirket, så kan de pågældende i en sag som sagen om Blekingegadebanden – hvis den ikke også havde været en røverisag – forlade retssalen som mere eller mindre frie mennesker.

Det krænker befolkningens retsfølelse, og fra konservativ side er vi ikke uvillige til at se på en regel om kollektivt strafansvar, når vi taler om disse meget alvorlige sager.

Men som sagt kan vi ikke støtte forslaget, som det ligger her.

Margrete Auken (SF):

I SF kan vi ikke støtte en udvidelse af de regler om medvirken, vi allerede har i dag, idet de efter sigende er blandt de mest vidtgående. Der er vist ingen regler, der er mere vidtgående i lande, vi bryder os om at sammenligne os med.

Jeg tror ikke, hr. Bendt Bendtsen kan komme med nogen lande, som har mere vidtgående bestemmelser end dem, vi har i Danmark, altså blandt lande, som vi gerne vil være i selskab med. Så det ville være dybt betænkeligt, om man sagde, at hvis det drejer sig om særlig alvorlige tilfælde, skal sådan en regel kunne tages i anvendelse. Selv i særlig alvorlige tilfælde skal folk efter min mening ikke kunne dømmes efter sådan en regel. Selv om der måske er nogle, der synes, det er for galt, at det ikke kan lade sig gøre, har vi altså nogle regler, som skal holdes, og i Danmark er der faktisk meget vidtgående bestemmelser om medvirken.

Bjørn Elmquist (RV):

Jeg kunne sådan set fortsætte eksaminationen, havde jeg nær sagt, eller forelæsningsen, for nu er vi jo et godt stykke inde i juraen.

Og den indeholder også en bestemmelse, som går ud på, at hvis flere i fællesskab har udført en forbrydelse, er det i sig selv en skærpende omstændighed.

Men det er selvfølgelig ikke det, fru Pia Kjærsgaard har i tankerne med dette forslag, og det, som fru Pia Kjærsgaard har i tankerne om kollektivt strafansvar, kan Det Radikale Venstre ikke medvirke til.

Annette Just (FP):

Jeg vil med det samme sige, at vi er meget positive over for ethvert initiativ, der kan bevirke, at vi får stoppet ikke blot rockeres, men også andre grupper hærgen, som kollektivt ønsker at ødelægge eller fordærve det danske samfund.

Så vi er meget positive over for forslaget som sådant, men ligesom under behandlingen af beslutningsforslag nr. B 13 vil jeg altså sige, at jeg tror, vi skal arbejde videre med det. Efter fru Birthe Rønn Hornbechs meget logiske og fornuftige forklaring på, hvorfor Venstre er lidt fortvivlet over dette forslag, er der vist ingen, der kan være i tvivl om, at grunden er, at det rent faktisk vil være vanskeligt at bevise, at der er begået en kollektiv forbrydelse. Jeg forstod i hvert fald helt fint, at fru Birthe Rønn Hornbech mente, at det simpelt hen er så vanskeligt at bevise, at der har været flere om at begå en eller anden form for kriminalitet, at man derfor ikke kan straffe dem alle sammen.

Netop i sagen om Blekingegadebanden vidste vi jo godt, at der var en af dem, der skød, men vi kunne ikke bevise, hvilken af de fire, det var, der skød. Ergo kan man siden hen risikere, at et folketingsmedlem bliver straffet for at sige, at en af dem var morder, og det er egentlig talt fuldstændig vanvittigt, for der var jo altså en, der skød. Så den person, der bliver straffet, er i virkeligheden den, der tør sige, hvad der reelt skete, i stedet for den, der var morderen.

Jeg synes, vi trænger til at få strammet muligheden for at føre bevis gevaldigt op også på kollektivt plan, så man kan bevise, at de eller fire personer i hvert fald har været til stede og har været vidende om, at det kunne ske.

Så jeg håber, at forslaget ikke bare for nemheds skyld bliver fejlet af bordet af de andre partier, men at man rent faktisk ønsker at se lidt konstruktivt på, hvad det er, der er galt, når vi har så vanskeligt ved at føre bevis i retten.

Helge Bo Jensen (EL):

Det er svært at karakterisere dette forslag. For os at se hører det ikke hjemme i et retssamfund, og vi kan derfor konstatere, at Dansk Folkepartis retspolitik ikke tjener til at udvikle retssamfundet.

Til gengæld er jeg glad for, at der var en klar afstandtagen i de forskellige ordførertaler. Jeg nåede ikke rigtig at skrive det ned, for så kom De Konservatives ordfører på banen og udtrykte sympati, og det synes jeg er meget beklageligt. Jeg ved ikke, om det hele tiden har været De Konservatives synspunkt. Hvis det ikke er tilfældet, er det i hvert fald en meget uheldig udvikling.

For os er det et grundlæggende retsprincip, at man er uskyldig, indtil det modsatte er bevist, og at man skal dømmes individuelt for de kriminelle handlinger, man begår. Det er meget vigtigt, at det skal kunne bevises, at man har begået disse handlinger. Selve pointen ved kollektiv afstraffelse er jo at snyde med bevisførelsen og dømme uden tilstrækkelige beviser. Det er ikke noget, vi medvirker til.

Pia Kjærsgaard (DF):

Politiet i Hamburg har fået fat i nogle vedtægter fra Hells Angels, hvor der står, at medlemmerne af Hells Angels er forpligtede til at hjælpe deres brødre, uanset hvilken situation de står i. Det synes jeg er en stærkt medvirkende årsag til, at man godt kunne vedtage dette forslag.

Forslaget er faktisk – som stort set hele denne dags debat – i høj grad møttet på rockerkriminalitet, og det er da heller ingen hemmelighed, at forslaget er fremsat på baggrund af alt det, der er sket i den sidste tid.

Hvis nogle mennesker dækker over hinanden, når der er begået en forbrydelse, og retssystemet ved, at én i gruppen har begået den – så kan vi diskutere, om det skal afgrænses til meget alvorlige sager, eller om der f.eks. skal stå »med våben«, således som der står i bemærkningerne til dette beslutningsforslag – så må det da være rimeligt, at man kan afsige en kollektiv dom, hvis man ved, at de mennesker, der har begået forbrydelsen, bevidst dækker over hinanden.

Jeg er glad for hr. Bendt Bendtsens positive bemærkninger om forslaget. Det synes jeg i hvert fald var rart at høre. Man behøver jo ikke at være hundrede procent enig i bemærkningerne til et beslutningsforslag for at tilslutte sig intentionerne. Det er jo blot intentionerne, man skal være enig i.

Blekingegadebanden, som nogle ordførere var inde på, var jeg selvfølgelig ved at nævne i bemærkningerne, men så lod jeg det alligevel ligge, fordi debatten her drejer sig om rockere, men jeg vil godt tage det med i min tale:

Netop i forbindelse med den forbrydelse, hvor fire mennesker var ude i et forbryderisk ærinde, hvor en af dem myrdede en politibetjent, og hvor de dækkede over hinanden, selv om retssystemet vidste, at en af dem havde begået forbrydelsen, kunne man ikke dømme sådan, som jeg formoder at man ifølge retsopfattelsen i Danmark skulle have dømt, og dér er der jo virkelig et problem.

Og så må jeg lige sige, at der ikke blev sagt fra et folketingsmedlems side, at en af dem var en morder; der blev peget meget nøjagtigt på én person, og det var altså det, der gjorde, at der blev problemer med den sag. For ved blot at sige, at en af dem var morder, var vedkommende såmænd aldrig kommet i fedtefadet. Og det, der er det lidt ulykkelige ved den sag, er jo, at det skulle gå, som det gjorde, men det er en anden diskussion.

Men som andre ordførere har været inde på: Lad os indhente nogle oplysninger om andre landes fremgangsmåde i Retsudvalget, og lad os ikke sylte denne sag, for jeg mener, det er et alvorligt problem, som man godt kunne tage en anden stilling til end den, man har taget i dag.

Det kan godt være, at reglen skal afgrænses. Det vil jeg helt klart sige er muligt, og kan der blive flertal for det, synes jeg da, det er meget fint. Men selve hensigten med forslaget synes jeg er på sin plads, og den synes jeg man burde slutte op om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 15:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod rockeres rygmærker.

Af Pia Kjærsgaard (DF) m.fl.

Forhandling

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Efter min opfattelse skal vi gribe ind over for rockernes ulovlige virksomhed og i de tilfælde, hvor de er til fare for andre, og gøre det så effektivt som muligt.

Er der erfaringer i andre lande, som vi kan bruge, skal vi gøre det. Jeg omtalte før Hamburg.

Jeg er ikke sikker på, at det at gribe ind over for rockernes påklædning vil løse nogen problemer. Man kan heller ikke se bort fra, at det kan være svært at udforme regler på et sådant område.

Skal det kun være rygmærker, der forbydes?

Hvad hvis de placeres andre steder på påklædningen eller udformes på nye måder? Og skal det også være forbudt at skrive »HA« på forsiden af en T-shirt eller en sweater?

Jeg behøver ikke at give flere eksempler på sådanne afgrænsningsvanskeligheder og alle mulighederne for at omgå et forbud.

I bemærkningerne til beslutningsforslaget henvises der til, at man i Hamburg har et forbud mod rygmærker. Om dette kan jeg blot gentage, at vi er ved at indhente oplysninger. Men jeg har forstået, at det måske har givet rockerne i Hamburg en særlig status, at de ikke må gå med rygmærkerne.

Alt i alt har jeg lidt svært ved at se, at det er nogen særlig konstruktiv vej at forsøge at fastsætte regler om rockernes påklædning.

Ærlig talt: Tror man, at de vil holde op med deres kriminalitet, fordi vi tvinger dem til at smide deres veste med rygmærker?

Dorte Bennedsen (S):

Justitsministeren har allerede givet nogle eksempler på afgrænsningsproblemet ved gennemførelsen af dette forslag og dets manglende effekt.

Jeg har et andet lille eksempel, som jeg godt vil bringe frem. Det er en historie, jeg har hørt, og den slags skal man selvfølgelig være varsom med at stole på. Men historien går ud på, at da